

ФОРМУВАННЯ СКЛАДНИКІВ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ

FORMATION MECHANISM OF STATE SUPPORT SUSTAINABLE ENERGY DEVELOPMENT IN UKRAINE

У статті розроблено складники механізму державної підтримки сталого розвитку електроенергетичної галузі України, які ґрунтуються на принципі цільової орієнтації елементів усіх механізмів управління, тобто відповідності обраних засобів стимулювання розробленої системи цілей сталого розвитку електроенергетики з урахуванням організаційних, економічних та інституційних можливостей держави. Запропоновано етапи реалізації механізму державної підтримки сталого розвитку електроенергетики України.

Ключові слова: сталий розвиток, державна підтримка, електроенергетика, Україна, механізм, етапи реалізації, цілі.

В статті розроблено складники механізму державної підтримки сталого розвитку електроенергетичної галузі України, які ґрунтуються на принципі цільової орієнтації елементів усіх механізмів управління – на відповідності обраних засобів стимулювання розробленої системи цілей сталого розвитку електроенергетики України.

го розвитку електроенергетики с учетом организационных, экономических и институциональных возможностей государства. Предложены этапы реализации механизма государственной поддержки устойчивого развития электроэнергетики Украины.

Ключевые слова: устойчивое развитие, государственная поддержка, электроэнергетика, Украина, механизм, этапы реализации, цели.

In the article the components of the mechanism of state support sustainable development of the electricity sector in Ukraine. These components of the mechanism based on the principle target orientation elements of control mechanisms, that is selected according incentives developed system of sustainable development of the power, given the organizational, economic and institutional capacity of the state. The author proposed stages of the mechanism of state support sustainable development of power in Ukraine.

Key words: sustainable development, government support, power, Ukraine, mechanism, implementation stages, goals.

УДК 338.2:351.824.11

Лі Чао

викладач

Інститут східнознавства та міжнародних відносин «Харківський колегіум»

Постановка проблеми. У сучасних ринкових умовах сталий розвиток електроенергетики в багатьох країнах світу сприймається як конкурентний потенціал і можливість розвитку, включаючи нові напрями діяльності. Для України сталий розвиток електроенергетичної галузі розглядається в рамках оперативного реагування на ситуацію і регулювання процесу внутрішніх змін. Разом із цим важливо, щоб підтримка сталого розвитку забезпечувала не лише ліквідацію негативних наслідків та причин їх виникнення, а й ефективність і конкурентоспроможність української електроенергетики.

В умовах, які склались в економіці країни, існує необхідність у нових інструментах і методах, здатних допомогти виробничому комплексу електроенергетики стати ефективнішим. Важливим є цілісність і взаємоузгодження вимог ринкового механізму, цілей і завдань економічного, внутрішньогосподарського і господарського механізмів одночасного розмежування структурно-функціональних обов'язків. Складові елементи цього механізму повинні функціонувати як ключовий визначник мотиваційного базису господарювання даної галузі, який визначається економічними законами системи. Процеси трансформаційних перетворень механізму державної підтримки сталого розвитку електроенергетичної галузі є вкрай необхідними, адже саме вони повинні актуалізувати оцінку системоутворюючих критеріїв, забезпечити концентрацію, спеціалізацію і глобалізацію, використання чинників конкурентоспроможності і коопераційно-інтеграційних чинників адаптації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У працях А. Кляйна, М. Шаллера, Г. Шварца, М. Хедера, Й. Дикмана, О. Ланґніса, М. Раґвітца, М. Бехбергера розглядаються проблеми розвитку енергетики та державної підтримки цієї галузі. Серед українських учених необхідно назвати Д. Бондаренко, Є. Борщука, Е. Ваха, В. Велигорського, В. Долинського, О. Дудченко, В. Зінченко, В. Ільєсова, М. Кабат, М. Калінчик, Ю. Матвєєва, І. Стояненко, В. Шевченко, які у своїх роботах досліджують питання розвитку енергетики в Україні та інших країнах світу. Враховуючи складність та багатоаспектність проблематики державної підтримки сталого розвитку електроенергетичної галузі України, залишаються недостатньо дослідженими багато питань щодо формування дієвого механізму реалізації подібної політики держави.

Постановка завдання. Мета статті – обґрунтування об'єктивних положень відносно формування складових частин механізму державної підтримки сталого розвитку електроенергетичної галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. У ринкових умовах існує необхідність у нових інструментах і методах, здатних допомогти виробничому комплексу електроенергетики стати ефективнішим. Для забезпечення сталого розвитку потрібне виконання таких умов: формування уявлення про цілі, аналіз і оцінка розвитку, розробка заходів із підвищення ефективності функціонування суб'єктів електроенергетики і контроль над виконанням цих заходів.

Згідно зі Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженою Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 [1], метою Стратегії є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі. Метою переходу України до сталого розвитку, відповідно до проекту Концепції переходу України до сталого розвитку [2], є забезпечення високої якості життя нинішнього і майбутніх поколінь на основі збалансованого розв'язання проблем соціально-економічного розвитку, збереження навколишнього природного середовища, раціонального використання та відтворення природно-ресурсного потенціалу держави [4]. Керуючись цим, головну мету сталого розвитку електроенергетики ми вбачаємо у забезпеченні потреб споживачів електроенергії, вимог економічної та екологічної безпеки на основі створення та впровадження інноваційних, ресурсозберігаючих, екологічно чистих технологій, що сприяють утриманню позицій на внутрішньому і зовнішньому ринках в умовах відкритості економіки.

Система управління сталим розвитком електроенергетики має забезпечувати цілеспрямованість процесів, що його опосередковують. Іншими словами, соціо-еколого-економічний розвиток тільки тоді буде виконувати свої функції, коли його внутрішні процеси будуть спрямовані винятково на досягнення цілей забезпечення суспільних потреб, екологічної еволюції та економічної ефективності. Таким чином, головним принципом формування системи забезпечення сталого розвитку електроенергетики має стати принцип цільової орієнтації елементів усіх механізмів управління, зокрема, механізму державної підтримки сталого розвитку – відповідності обраних засобів стимулювання розробленій системі довгострокових, середньострокових та короткострокових цілей сталого розвитку електроенергетики, з огляду на організаційні, економічні та інституційні можливості держави.

У сучасній літературі існують різні погляди на сутність та склад конструкції категорій соціально-економічних та організаційних механізмів, найбільш обґрунтованим видається їх опис через характеристику структури, принципів формування, методів та інструментів реалізації [3; 5; 8; 10]. Механізм припускає створення системи постійної дії на об'єкт, що управляє, яка направлена на певний результат. Дію на об'єкт можна представити в сукупності цілеспрямованих прийомів, що впливають на суб'єкт управління, які забезпечують координацію дій в цілях досягнення сталого розвитку [10]. У статті пропонується складові частини механізму державної підтримки сталого розвитку електроенергетики представляти у вигляді комплексу взаємопов'язаних структурних елементів, якими є:

- принципи державної підтримки сталого розвитку електроенергетики;

- правове, нормативне й інформаційне забезпечення державної підтримки сталого розвитку електроенергетики;

- інфраструктура – система інститутів, що беруть участь у реалізації державної підтримки сталого розвитку електроенергетики;

- методи, що використовуються в процесі державної підтримки сталого розвитку електроенергетики;

- інструменти, що дають змогу впливати на середовище, в якому реалізується державна підтримка сталого розвитку електроенергетики.

Розробка складових частин механізму державної підтримки сталого розвитку електроенергетичної галузі повинна відрізнятися цільовою спрямованістю на виживання в сучасних кризових умовах, багатоаспектністю оцінки стану і визначення напрямів отримання конкурентних переваг, складністю структури і відносною простотою використання. Сам механізм повинен включати прогресивні методи обґрунтування, формування та реалізації цільових програм сталого розвитку електроенергетики [6; 9].

Розробка даного механізму повинна ґрунтуватися на об'єктивних законах:

- розвитку конкуренції,
- попиту і пропозиції,
- залежності взаємозв'язку виробництва і споживання,
- ефекту масштабу виробництва,
- заощадження часу,
- постійного росту додаткових витрат,
- росту потреб споживачів,
- обмеженості ресурсів та ін.

Авторська розробка складових частин механізму державної підтримки сталого розвитку електроенергетичної галузі ґрунтується на сучасній парадигмі інтегрованого управління:

- системному підході;
- постійних інноваціях;
- ефективності всіх сфер функціонування підприємства;
- відповідності внутрішніх процесів цілям;
- відповідності дій ресурсам і функціям;
- реалізації з єдиного центру;
- багатопараметричній системі використання інструментарію;
- інформаційній базі пошуку заходів забезпечення сталого розвитку;
- використанні стратегічного менеджменту;
- спрямованості на вибір необхідної стратегії.

Структура запропонованих складових частин механізму представлена на рис. 1.

Характеризуючи основу, на якій формується та задіюється механізм державної підтримки сталого розвитку електроенергетики, слід виділити та проаналізувати такі складники, як:

1. Глобальне середовище.

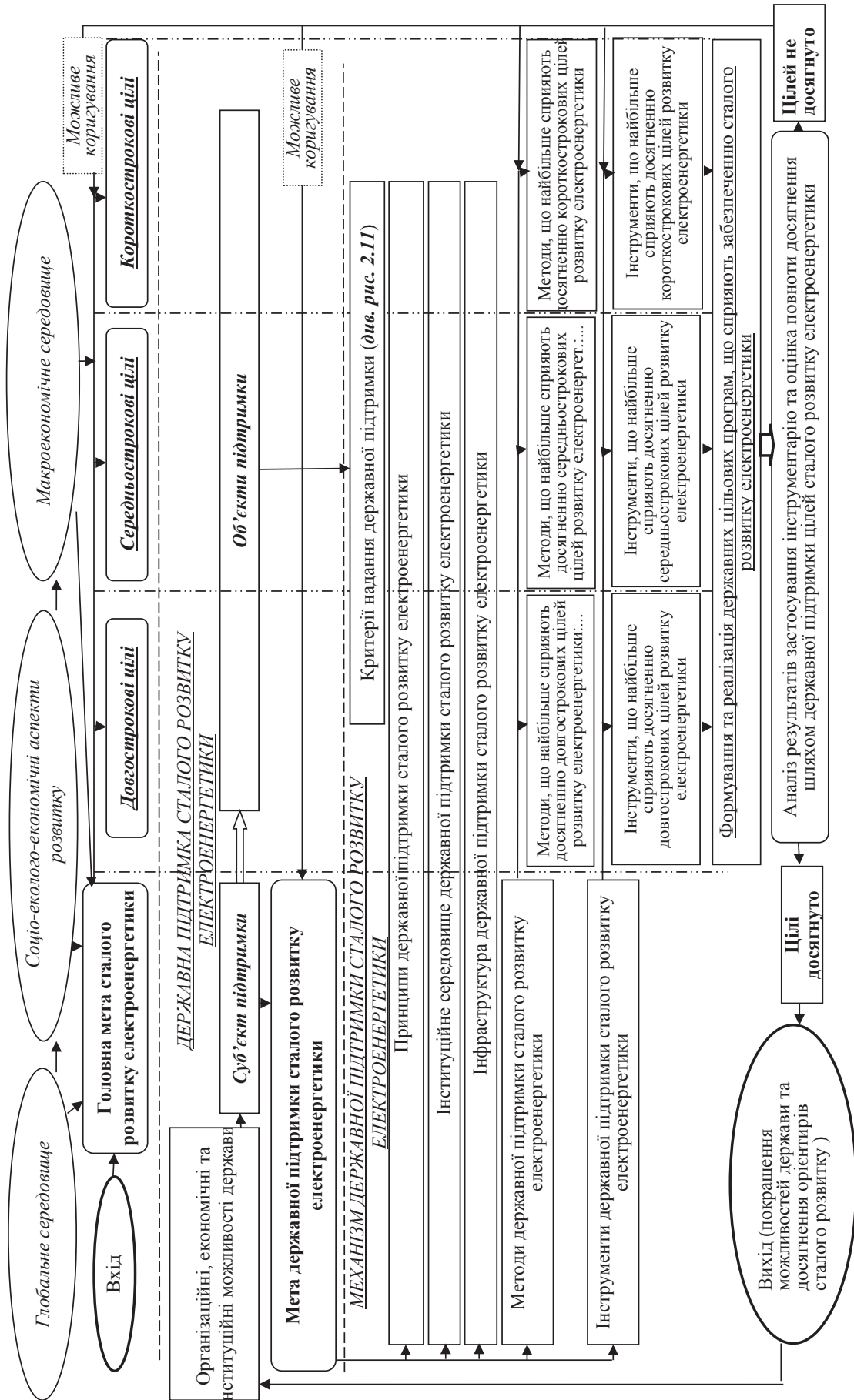

Рис. 1. Складові частини механізму державної підтримки сталого розвитку електроенергетики

Джерело: розроблено автором

2. Соціо-еколого-економічні аспекти розвитку.
3. Макроекономічне середовище.
4. Головна мета сталого розвитку електроенергетики.
5. Довгострокові, середньострокові та короткострокові цілі сталого розвитку електроенергетики.
6. Організаційні, економічні та інституційні можливості держави.
7. Суб'єкт підтримки.
8. Об'єкти підтримки.

Будь-який розвиток є складним процесом якісної зміни системи, і на розвиток впливає велика кількість чинників. Чинники глобального серед-

овища по відношенню до вітчизняної електроенергетики – це чинники, які не залежать від дій країни, і на них вітчизняна електроенергетика, як і значною мірою дії української держави, не здатні чинити відчутної дії.

Їх характер залежить від економічної та екологічної ситуації у світі, зокрема чинники глобального середовища електроенергетики можна розділити на чотири основні групи:

- 1) світові тенденції технологічного розвитку;
- 2) ситуації кліматичного характеру: зміна екології, підвищення і зниження температури, збільшення середньорічних опадів тощо;

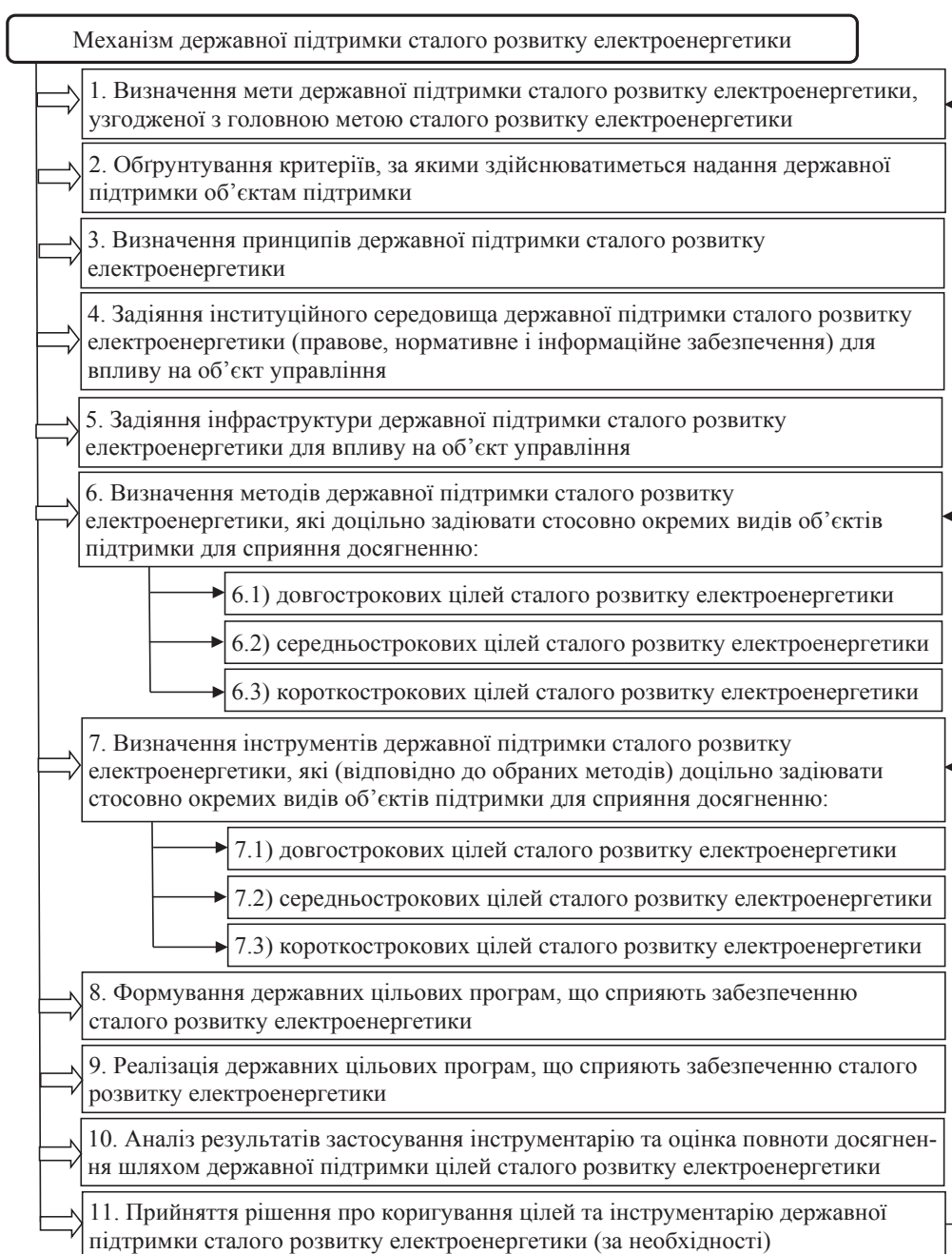

Рис. 2. Етапи реалізації механізму державної підтримки сталого розвитку електроенергетики

Джерело: розроблено автором

3) істотні зміни у світовому економічному і соціально-політичному середовищі: стан цивілізації, зміна потреб людини і суспільства, прогрес в науці, погіршення стану національної економіки, зміна інвестиційного клімату через погіршення політичної ситуації, відсутність законодавчої бази (введення нового законодавства).

Серед основних чинників макроекономічного середовища, що впливають на сталий розвиток виробничого комплексу електроенергетики, слід виділити:

- сучасний стан розвитку економіки конкретної держави;
- адаптація світових тенденцій технологічного розвитку до умов країни;
- відкритість ринку електроенергетики, можливості інвестування;
- стан процесів галузевої інтеграції (формування потужних гравців ринку або реорганізація монополій);
- основи і практика ведення господарської політики, особливо інноваційної;
- відповідні умови суспільно-господарської та юридичної системи.

Сталий розвиток електроенергетики визначається комплексною дією чинників глобального та макроекономічного середовища – умов, причин, параметрів, показників, що чинять зовнішній вплив на економічні, виробничі процеси і на результат виробничої, економічної діяльності окремих суб'єктів електроенергетики.

Зниження потенціалу сталого розвитку підприємства електроенергетики – це поєднання чинників внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства, що негативно впливають на фінансово-господарську діяльність, підвищують неефективність виробництва, збільшення витрат, що призводять до появи нових негативних наслідків.

Інтегральне визначення, що характеризує саме механізм державної підтримки сталого розвитку електроенергетики, – система дій інструментів та заходів на основі відповідного правового, інформаційного та нормативного забезпечення, спрямованих на найбільш ефективний розвиток соціо-еколого-економічного потенціалу країни шляхом оптимального перерозподілу ресурсної складової такого потенціалу на рівні електроенергетичної галузі.

Реалізація механізму державної підтримки сталого розвитку електроенергетики має відбуватися за допомогою послідовного виконання визначених етапів (рис. 2).

Механізм державної підтримки сталого розвитку електроенергетики України повинен розглядати поточний стан електроенергетики країни та процесів її державного регулювання як перехідний етап, коли існують елементи попередньої та нової техніко-соціально-економічної системи з притаманними їм методами господарювання. Тому необхідно зміню-

вати напрям дії інструментів регулювання: якщо на етапі сталого зростання повинні переважати заходи стабілізаційного характеру, то на перехідному етапі (як тепер) – заходи перетворення системи. Застосування інструментів державної підтримки електроенергетики в Україні істотно ускладнює нестабільність правового поля та неузгодженість законодавчих норм. Важливим недоліком є неузгодженість низки законодавчих норм, зокрема тих, які визначають і регламентують порядок взаємодії органів державної влади в процесі реформування економіки. Свідченням цього є процес підготовки «Енергетичної стратегії України», яка все ще не узгоджена, хоча мала бути прийнята ще в минулому році.

Отже, за цих умов необхідне забезпечувати динамічну адаптивність складових частин механізму державної підтримки сталого розвитку електроенергетики відповідно до вимог часу, що ґрунтується на об'єктивному відображенні особливостей процесів сталого розвитку, залежить від рівня розвитку ринкових відносин та характеру функціонування ринкової економіки.

Орієнтація на кількісні результати на кожному етапі застосування складових частин механізму державної підтримки сталого розвитку електроенергетики передбачає можливість поточного контролю над процесами та коригування в разі необхідності процесів управління, а також дає змогу більш ефективно застосовувати санкції за неналежне виконання функцій конкретними відповідальними учасниками процесів. Тільки за умови виконання поставленого завдання об'єкт сталого розвитку електроенергетики може розраховувати на підтримку з боку держави.

Висновки з проведеного дослідження. Запропоновані складові частини механізму державної підтримки сталого розвитку електроенергетики ґрунтуються на сучасній парадигмі інтегрованого управління і включають систему стимулів, які спираються на спонукальні мотиви до підвищення ефективності виробництва електроенергії. Складові елементи цього механізму повинні функціонувати як ключовий визначник мотиваційного базису господарювання даної галузі, який визначається економічними законами системи.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», затверджена Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
2. Проект Закону України «Про Концепцію переходу України до сталого розвитку» від 02.07.2004 р. № 5749 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=5749&skl=5.
3. Амосов О.Ю. Перетворення механізмів державного регулювання економічного розвитку /

О.Ю. Амосов // Державне управління та місцеве самоврядування : збірник наукових праць : у 2-х ч. / За заг. ред. Г.І. Мостового, Г.С. Одінцової. – Харків : ХарРІДУ УАДУ, 2001. – Вип. 2. – С. 10–16.

4. Ахромкін Є. Інноваційний механізм забезпечення ресурсозбереження в регіоні / Є. Ахромкін // Банківська справа. – 2011. – № 1. – С. 27–31.

5. Кульман А. Экономические механизмы / А. Кульман. – М. : Прогресс ; Универс, 1993. – С. 13–14.

6. Леонова С.М. Методологічні особливості управління програмами розвитку галузі / С.М. Леонова, А.В. Шахов // Східно-європейський журнал передових технологій. Інтегроване стратегічне управління, управління проектами і програмами розвитку підприємств і територій. – 2012. – Т. 1. – № 12 (55). – С. 14–16.

7. Овчаренко Д.М. Організаційно-економічний механізм державного регулювання енергозбереження / Д.М. Овчаренко // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 17. – С. 188–191.

8. Огонь Ц.Г. Програмно-цільовий метод та ефективність бюджетних програм / Ц.Г. Огонь // Фінанси України. – 2009. – № 7. – С. 20–29.

9. Попов С.А. Державно-управлінські нововведення: теорія, методологія, практика : [монографія] / С.А. Попов. – О. : ОРІДУ НАДУ. – 2014. – 296 с.

10. Рудніцька Р.М. Механізми державного управління: сутність і зміст / Р.М. Рудніцька, О.Г. Сидорчук, О.М. Стельмах ; за наук. ред. д.е.н., проф. М.Д. Лесечка, к.е.н., доц. А.О. Чемериса. – Львів : ЛРЦУ НАДУ, 2005. – 28 с.

ВПЛИВ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇНИ

FOREIGN INVESTMENT IMPACT ON ECONOMIC GROWTH OF THE COUNTRY

У статті представлено основні результати дослідження щодо впливу іноземного інвестування на економічний розвиток країни. Вивчено позитивні та негативні наслідки впливу надходжень прямих іноземних інвестицій для економіки приймаючої країни. Визначено вплив сучасної галузевої структури прямих іноземних інвестицій на економічну ситуацію в Україні. Досліджено сутність псевдоефективних іноземних інвестицій, їх вплив на економічний розвиток приймаючої країни. Досліджено окремі показники соціально-економічного розвитку України для визначення наслідків зростання обсягу псевдоефективних інвестицій у довгостроковій перспективі. Розглянуто структурно-об'єктні та структурно-функціональні характеристики іноземних інвестицій, що дало можливість описати основні відмінності між псевдоефективними, спекулятивними та ефективними інвестиціями.

Ключові слова: прями іноземні інвестиції, місцеві ринки капіталу, економічна безпека держави, псевдоефективні іноземні інвестиції, спекулятивні інвестиції.

В статье представлены основные результаты исследования влияния иностранного инвестирования на экономическое развитие страны. Изучены положительные и отрицательные последствия влияния поступлений прямых иностранных инвестиций для экономики принимающей страны. Определено влияние современной отраслевой структуры прямых иностранных инвестиций на экономическую ситуацию в Украине. Исследована сущность псевдоэффективных иностранных инвестиций, их влияние на экономическое развитие при-

мающей страны. Исследованы отдельные показатели социально-экономического развития Украины для определения последствий роста объема псевдоэффективных инвестиций в долгосрочной перспективе. Рассмотрены структурно-объектные и структурно-функциональные характеристики иностранных инвестиций, что дало возможность описать основные отличия между псевдоэффективными, спекулятивными и эффективными инвестициями.

Ключевые слова: прямые иностранные инвестиции, местные рынки капитала, экономическая безопасность государства, псевдоэффективные иностранные инвестиции, спекулятивные инвестиции.

The article presents the main results of the study of the impact of foreign investment on economic growth. Positive and negative effects of foreign direct investments (FDI) in economy of the host country are studied. The influence of modern sectoral structure of FDI on the economic situation in Ukraine is determined. The essence of pseudoeffective foreign investments and their impact on economic development of the host country are analyzed. Some indicators of social and economic development of Ukraine, which determine the effects of the growth of pseudoeffective investment in the longer term, are studied. The structural-object and structural-functional characteristics of foreign investment are analyzed. These made it possible to describe the main differences among pseudoeffective, effective and speculative investments.

Key words: foreign direct investment and local capital markets, economic security, pseudoeffective foreign investment, speculative investment.

УДК 330.322

Татарульєва А.О.

здобувач кафедри економіки, організації та управління підприємствами
Криворізький національний університет

Постановка проблеми. Іноземні інвестиції виступають потужним рушієм економічного розвитку для багатьох економік. Вплив іноземних інвестицій на економічний розвиток заслуговує

особливої уваги, оскільки потоки іноземного капіталу в умовах глобальної економічної інтеграції є складником самого інтеграційного процесу, а також відображенням взаємовідношень елемен-